

[Ole Henriksen]

fingerne væk fra overenskomsterne. Det synes jeg sådan set er en lidt hyklerisk tale at føre omkring dette spørgsmål.

Jeg forstår på arbejdsministeren, at også dette forslag og dette materiale vil man tilstille det nedsatte udvalg. Jeg vil også håbe, at man også vil tilstille det de besvarelser, der allerede ligger i arbejdsmarkedsudvalget omkring spørgsmålet.

Endelig vil jeg sige til dem, der har været oppe og beklage, at det er et forbud mod overarbejde, at der er ikke mere forbud imod overarbejde her, end der er tale om i loven, idet den siger, at man skal sikre, at nødvendigt force majeure overarbejde bliver afspadseret; længere rækker forbudet ikke. Man har også i lang tid igennem arbejderbeskyttelsesloven haft forbud mod søndagsarbejde, men vi ved da, at der bliver udført søndagsarbejde, og det bliver administreret af arbejdstilsynet. Vi har da også i arbejdsmarkedsudvalget spurgt, hvorvidt arbejdstilsynet var i stand til at administrere denne lovgivning på samme måde, som man administrerer andre beskyttelsesforanstaltninger, og der ligger besvarelser i udvalget, som jeg mener det vil være hensigtsmæssigt overgår til det af ministeren nedsatte udvalg. Jeg kan altså ikke forstå disse bemærkninger, som er kommet omkring overenskomsterne.

Jeg vil så sige, at jeg har stort set været tilfreds med indholdet af de fleste ordførertaler her og håber nu, at dette forslag vil få en rimelig behandling under det kommende udvalgsarbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Dagpengeydelsens varighed).

(Lovforslag nr. L 95. Fremsat 15/11 77).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Inge Fischer Møller (S):

Baggrunden for fremsættelsen af dette forslag er nævnt i arbejdsministerens fremsættelsestale, nemlig den meget vanskelige beskæftigelsesituation. Det går ud på at sikre, at ingen fra 1. januar 1978 falder for 26 ugers reglen. Forslaget indeholder en forlængelse af 4 års reglen, så den kan gælde i den periode, regeringens beskæftigelsesplan dækker, nemlig frem til 1. januar 1981. I denne periode vil det være tilstrækkeligt for ret til arbejdsløshedsunderstøttelse, at man har haft 26 ugers arbejde de sidste 4 år.

Forlængelsen er nødvendig. Der har været rejst ønske om dels en ophævelse af 26 ugers reglen, dels en forlængelse af 4 års perioden til 5 år. Det kan socialdemokratiet ikke støtte. Vi må fastholde, at arbejdsløshedsunderstøttelse træder ind i en arbejdsløshedsperiode for personer, der har tilknytning til arbejdsmarkedet. Målet for socialdemokratiet er ikke arbejdsløshedsunderstøttelse, men arbejde i stedet for.

Jeg er derfor glad for de meget klare punkter, som fremgår af lovforslaget til forskellige foranstaltninger, der skal sættes i værk. Jeg tror, at de forskellige foranstaltninger her er alle bekendt, og jeg vil derfor ikke gå dem igennem i detaljer, men jeg vil godt indskyde, at jeg personlig mener, at det er nødvendigt, de kommer i gang, ellers klarer vi ikke det meget store problem, som arbejdsløsheden er.

Det er arbejdsministerens håb og også mit og hele den socialdemokratiske folketingsgruppes håb, at alle vil tage imod de tilbud, der bliver givet. Det er den eneste måde, vi får klaret det meget store arbejdsløshedsproblem på. Vi må betragte det som en folkesag igen at få alle i arbejde. Vi må også prøve at få de arbejdsløse til at deltage i nogle aktiviteter, de har lyst til at deltage i, så vi på den måde kan få brudt den isolation, mange befinder sig i. I denne forbindelse er

[Inge Fischer Møller]

det nok vigtigt at påpege, at vi kun kan komme videre, hvis vi også bruger nytænkning og fantasi.

På møder rundt omkring i landet er alle partier enige i, at der skal gøres en hel masse for de arbejdsløse. Jeg har ikke deltaget i ét eneste møde, hvor der ikke har været et stort ønske om at få behandlet alle de forslag, som arbejdsministeren er kommet med som bilag til det foreliggende lovforslag. Jeg vil for de mange arbejdsløse håbe, at det ikke kun har været tomme ord. Nu må der handling til.

Den kommende tid vil vise, om de øvrige partier er lige så interesseret i at klare problemet, som socialdemokratiet er. Desværre må vi erkende, at vi ikke har været fremsynede nok. Nu bliver der rig lejlighed til at vise, at viljen er til stede. Socialdemokratiet vil og kan, men resultatet er også afhængigt af andre partiers stilling.

Til slut vil jeg gerne stille et spørgsmål til arbejdsministeren. Skal vi fastholde datoen den 1. januar 1978? Hvad med ham eller hende, der falder for kravet f. eks. den 31. december? Jeg tror, det vil medføre store problemer. Til slut vil jeg udtrykke håbet om, at ministerens meget positive bemærkninger om, at han vil være åben over for dette spørgsmål under udvalgsarbejdet, også vil holde stik.

Lawaetz (FP):

Jeg er enig med den socialdemokratiske ordfører i, at vi alle vil bekæmpe arbejdsløsheden, men vi tager nok fat fra hver sin ende.

Dette lovforslag går ud på to ting. Den ene er, at den gældende lov forlænges i 3 år til 1. januar 1981. Det er der i sig selv ikke så meget at sige til, forudsat man erkender, at man ikke kommer arbejdsløsheden til livs inden for disse 3 år. Det er der desværre ikke meget, der tyder på, for det er jo ganske enkelt sådan, at det ikke er lykkedes socialdemokratiet at styre forretningen Danmark. Regeringens sidste nye egne tal ser sådan ud: 1976 130.000 arbejdsløse, 1977 160.000 og et mærkeligt udtryk, 1978 kun 170.000. Disse store tal har regeringen tilsyneladende accepteret, men det hverken kan eller vil fremskridtspartiet.

137 Ft

De forskellige kunstige foranstaltninger med erhvervstilskud og beskæftigelsesarbejder skulle sætte 20.000 i arbejde, nøjagtig det samme tal som tilgangen til arbejdsmarkedet. Altså lig nul.

Den anden del af lovforslaget går ud på, at langtidsledige med kun 26 ugers arbejde inden for de sidste 4 år kan fortsætte yderligere 1 år med fuld understøttelse uden at bestille noget. Der kan selvfølgelig være en række menneskeligt tragiske tilfælde, men fremskridtspartiet vil sætte et stort spørgsmålstegn ved, hvor mange det drejer sig om. På baggrund af de i de seneste dage fremkomne udtalelser fra en modig arbejdsformidlingschef og en endnu modigere fagforeningsformand, Kristian Brok, i Grindsted, er vi meget i tvivl om, hvor mange der reelt er til rådighed for arbejdsmarkedet.

Sammenholder vi dette med, at arbejdsløhedskasserne inden for de sidste 3 år har haft en tilgang af medlemmer på 43 pct., og med, at understøttelsen efter de gældende regler i de sidste 5 år er steget 25 pct. mere end en specialarbejders gennemsnitsløn, frygter vi meget for, at et stort antal er tilfredse med at gå hjemme med op til 32 kr. 30 øre i timen.

Efter min opfattelse og beregninger, der støtter dette, går der alene mindst 40.000 husmødre og passer hus og børn med fuld understøttelse. Det er ikke en diskriminering af kvinder, for de er tvunget ind i det. Man gjorde alt for at trække dem ud på arbejdsmarkedet, og så sendte man dem hjem igen. Summen af disse plus antallet af 60-67-årige plus antallet af såkaldt unge arbejdsløse udgør halvdelen af de arbejdsløse, vi har i dag. Det er bl. a. denne kategori, man nu yderligere vil give et års statsløn. Det er både moralsk og økonomisk forkert.

Samtidig er det vel efterhånden en offentlig hemmelighed, at der er masser af ledige stillinger, der ikke besættes. Det turde være utopi. Arbejdsvægring er et ord, man i visse kredse ikke må omtale, men vi kan i stedet for bruge et pænere ord, ulyst til at tage forefaldende arbejde.

På denne baggrund kan vi ikke uden videre gå med til dette forslag. Skal vi medvirke, skal der laves masser af ændringer og undtagelser, f. eks. at langtidsledige, hvis økonomiske forhold er gode, måske fordi den anden

[Lawaetz]

part har godt arbejde, må have mindre i understøttelse.

En lang række faktorer peger beklageligvis på, at det er et langt mindre tal end det officielle, der reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet. Folk, der ikke reelt er til rådighed, bør henvises til bistandskontorerne.

Socialdemokratiets stilling kender jeg, og de 3 venstrefløjerspartiers stilling er jeg ikke i tvivl om, men jeg er spændt på at høre, hvad ordførerne for de øvrige partier har af kommentarer til dette lovforslag. Om jeg skal have bekræftet, at fremskridtspartiet som så ofte før skal være alene om at have mod til at sige, hvordan tingene i virkeligheden er med hensyn til det alvorligste af alle vores problemer, landets økonomi. Det glemmer man at tale om.

Johan Philipsen (V):

Det er ikke noget behageligt forslag for partierne at tage stilling til. Det er måske endnu mere ubehageligt for den minister, der er nødt til at fremsætte det. Vi har i den gældende lovgivning måttet udvide til, at man kan være uden arbejde i 3½ år—4 år. Vi havde det før i 2½ år og 3 år. Det var altså for så vidt nok. Men situationen er ubehagelig, og det erkender venstre. Vi erkender også nødvendigheden af den stribe af forslag, som ministeren agter at sætte i værk og ønsker ham for så vidt lykke og held til, at der kommer noget fornuftigt ud af det.

Men se, det er jo ikke alene et dansk særkende, men også et særkende i en række andre europæiske lande, at mens vi har den situation, at den samlede beskæftigelse har været svagt stigende, har antallet af arbejdsøgende været meget stærkt stigende. Årsagerne hertil er formodentlig flere og er i dette øjeblik mig bekendt ingen steder helt klarlagt.

Må jeg ikke om selve lovforslaget sige, at den første halvdel går jo ud på en udvidelse til 4 år i 3 år frem. Henvendt til ministeren skal det være sagt, at det er en meget lang periode at udvide til ved denne lejlighed.

Må jeg så sige om den anden halvdel, at her er vi meget skeptiske. Det vil vi i hvert fald have undersøgt nøjere, for vi må erkende, at vi tilsammen har skadet dansk konkurrenceevne ved for store lønstigninger. Jeg har tidligere fra dette sted sagt, at efter min op-

fattelse havde de høje minimumslønninger som konsekvens, at vi fik en væsentlig ringere beskæftigelse af de unge.

Så er mine notater forbi, men jeg skal til ære for hr. Lawaetz sige min mening om spørgsmålet.

Der bliver ofte sagt i den offentlige debat, at de arbejdsløse ikke vil bestille noget, og dem er der nogle af, det har der været til alle tider, også før vi fik fagforeninger og lovgivning. Jeg spurgte mine venner i det lokale sogn: hvor mange har I, der ikke vil arbejde? Svaret var: vi har én, for han siger det selv, og han siger det meget hårdnakket. Vi er da immervæk en 6.000—7.000 indbyggere. Og jeg siger næppe noget helt forkert, når jeg siger, at vi har et par tusind i Danmark, der ikke vil bestille noget.

Og hvad har vi så mere? Så har vi fået et samfund, der er meget teknisk betonet, og det har fået vor arbejdsstyrke med hensyn til tilvænnning og uddannelse delt op i mange forskellige båse. Det har ført til den situation, som alle, der blot har nogen forbindelse med arbejdsmarkedet, kender så godt, at mulighederne for at anvende disse personer er blevet begrænset. De, der skal tage dem i anvendelse, er også blevet begrænset i deres valg af arbejdere, fordi de ofte står over for en, der ikke i øjeblikket er særlig egnet til det arbejde, de gerne vil have udført. Det fører automatisk til den situation, at vi får et større arbejdsløshedstal, mens der er nogle stillinger, som ikke kan blive besat.

Så medgiver jeg hr. Lawaetz, at vi har visse fagområder, som ingen af de unge vil gå ind i i øjeblikket, og det er meget beklageligt. Jeg medgiver også hr. Lawaetz, at de perioder, hvor vi havde den voldsomme overbeskæftigelse, førte til, at mange kvinder gik ud på arbejdsmarkedet, men jeg kan ikke se, at der er noget som helst moralsk forkert i, at de, når de i henhold til den af et stort flertal i dette ting vedtagne lovgivning har været i lønnet beskæftigelse i 13 uger, benytter sig af den i samme lovgivning hjemlede ret til at få nogle penge fra det offentlige. Det er ganske logisk. Det, jeg måske kunne beklage og ønske ændret, var, at vi var lidt for letsindige med at give de 16—18-årige en noget forhøjet understøttelse.

Det, der er fremtidens opgave — dette være sagt til arbejdsministeren — er ved de foranstaltninger, vi nu må træffe, da vi må regne

[Johan Philipsen]

med, at den ringere beskæftigelse varer et stykke tid endnu, at gøre et forsøg på at få en tilnærmelse imellem beskæftigelsen og dem, der er arbejdssøgende.

Palle Simonsen (KF):

Som nogle ordførere allerede har været inde på, er det ikke, fordi dette lovforslag er alt for behageligt. Jeg vil først gerne sige, at jeg mener egentlig, at den argumentation, som ministeren har anvendt for de to bestemmelser, ikke er særlig konsekvent.

Ministerens begrundelse for, at man kun i 1978 skal have en regel om, at ingen skal falde uden for systemet, er den, at når det år er gået, må man forvente, at der er kommet en hel del i arbejde på grund af de beskæftigelsesplaner, som ligger i augustforliget. Det har vi da lov til at håbe på, og det er jeg for så vidt enig med ministeren i. Så forstår jeg bare ikke, at ministeren i den anden bestemmelse, når det drejer sig om forlængelse af 4 års perioden, siger, at den skal forlænges i 3 år. Det burde dog være naturligt, at argumentationen gik med samme vægt på begge punkter.

En anden ting, som jeg har lidt svært ved at se, hvis der virkelig skal være idé i det, er, hvorfor man kun i 1978 skal have et system med at samle dem op, der ellers ville falde ud. Hvad med dem, som falder ud inden 1978? Her taler jeg stadig væk kun om konsekvensen. Jeg synes nok, at ministeren kommer til at sætte sig mellem to stole i dette lovforslag.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at vi er meget skeptiske over for de to bestemmelser, ministeren lægger frem, men vi er naturligvis indstillet på under udvalgsarbejdet at gå ind i en drøftelse af det for at se, hvilket resultat vi kan nå frem til. Jeg vil godt i den forbindelse principielt sige – for nu er førstebehandlingsdebatten jo en principiel debat – at vi skal også passe på, at vi stadig væk bevarer harmonien i tingene.

Vi har nogle systemer i forbindelse med arbejdsløshedsforsikring, sygedagpenge, ulykkesforsikring osv., hvor der er tale om dækning for tabt arbejdsfortjeneste i en eller anden periode. Da man lavede arbejdsløshedsforsikringsreformen, var man enige om mellem arbejdsmarkedets parter, at denne periode var 3 år. Så førte det frem til, præget af

den høje arbejdsløshed, at man sagde: nu forlænger vi den til 4 år. Ministeren siger selv i sin fremsættelsestale, at han ikke er tilhænger af, at man forlænger den til 5 år. Og så er det man spørger sig selv: ja men hvor er det egentlig, den rimelige grænse ligger for disse ting? For mit eget vedkommende føler jeg mig ret overbevist om, at den rimelige grænse lå dér, hvor arbejdsmarkedets parter nåede til enighed om det forud for arbejdsløshedsforsikringsloven. Det andet er i virkeligheden kun noget, vi gør for lige som at sætte et plaster på vores dårlige samvittighed. Jeg tror ikke på, at det er til glæde for nogen her i samfundet bare at fortsætte ad denne vej.

Vi har også en bistandslov, som er gennemført, for at vi skal have et sikkerhedsnet, der er så finmasket som muligt, og derfor må det være naturligt, at netop bistandsloven træder i funktion dér, hvor de såkaldte arbejdsmarkedssydeler kommer ind i billedet.

Jeg mener også, at man i denne drøftelse, inden man når frem til slutresultatet, skal se nærmere på de planer, ministeren har om en statistik over de arbejdsløse. Jeg forstår, at ministeren har nogle overvejelser, og jeg lægger megen vægt på, at vi også når frem til en konstatering af, hvor mange der er til rådighed for arbejdsmarkedet. Jeg mener også, det er vigtigt i denne forbindelse at få fastslået ministerens tanker om, hvordan vi får draget arbejdsløshedskasserne ind i anvisningssystemet, førend vi gør os fuldstændig klart, om ministerens lovforslag her skal følges.

Lad mig så til sidst blot sige dette, at det, der for mig at se er beklageligt i denne debat, er, at for mange står i hver sit hjørne og råber til hinanden. Der står nogle i det ene hjørne og siger, at en stor del af de arbejdsløse misbruger systemet. Og så står der nogle i det andet hjørne og siger, at det er løgn, og at det er et reaktionært standpunkt. Ingen af delene er jo rigtigt.

Jeg tror, det ville gavne debatten, hvis vi erkendte, at der er nogle problemer omkring forvaltningen af denne arbejdsløshedsforsikringslovgivning, ligesom vi også må konstatere, at incitamentet til at komme i arbejde på den ene eller den anden måde for nogle mennesker kan være nødvendige. Jeg siger ikke hermed, at de er det for alle, tværtimod. Men det nytter ikke, hvis vi skal have fornuftige løsninger på det her på et eller andet

[Palle Simonsen]

tidspunkt, at man stadig væk står i hvert sit hjørne og råber om overhovedet ikke vil have en dialog i gang om de problemer, der er, således at man kan nå frem til en fornuftig løsning for de mennesker, som virkelig er ude i store menneskelige kriser i forbindelse med arbejdsløshedssituationen. For det er der selvsagt mange, der er.

Men der er også nogle, der lukrerer på det system, vi har på nuværende tidspunkt, og da mener vi, at når vi alle er enige om at skabe de bedst mulige vilkår for de arbejdsløse med henblik på at få dem i beskæftigelse, skal vi prøve at tage debatten lidt mere afslappet og ikke hver gang beskyldte modparten for at have ureelle hensigter i disse ting.

Som sagt: vi er meget skeptiske over for det, der ligger i forslaget, fordi vi mener, der er andre spørgsmål, der skal afklares, før man kan tage stilling til, om dette i virkeligheden er rigtigt. Men lad os fortsætte drøftelsen i udvalget.

Bodil Liventhal (CD):

Da vor arbejdsmarkedspolitiske ordfører er forhindret i at være til stede på grund af et møde, skal jeg på centrum-demokraternes vegne udtale, at vi i udvalget med sympati vil se på de lovændringer, der her er tale om. Regeringen må have en chance for at vise, hvad den kan, og en udsættelse som nævnt i lovforslaget må være rimelig.

Ole Henriksen (SF):

Jeg skal prøve at tage det så afslappet som muligt, sådan som hr. Palle Simonsen opfordrer til det, og konstatere, at dette for os at se er en nødlovgivning, som er nødvendig, og en lovgivning, som vi har bedt om at få gennemført så hurtigt som muligt.

Nu er det for os et spørgsmål om at vinde tid; der skal være et års tid til at arbejde alvorligt med at få sat nogle afgørende stød ind imod arbejdsløsheden. Derfor er det afgørende, hvad den tid, der nu går fra 1978 til 1979, bruges til for at komme det meste af arbejdsløsheden til livs. Der er nævnt mange ting, og vi håber da også, at det udvalg, der skal være færdigt i februar, vil kunne barsle med mange fornuftige forslag, som også vi kan støtte, ligesom vi vil støtte det foreliggende forslag.

Jeg ved ikke, om jeg skal gentage spørgsmålet, som er rejst fra flere sider. Men vi er også meget interesseret i at få en afklaring på, hvad der sker med dem, som falder for 26 ugers grænsen her inden årets udgang, om ministeren har overvejet det allerede, efter at det har været fremme i pressen og på anden måde er blevet rejst. Der er i hvert fald nogle helt klare og urimelige forhold, hvis ikke dette problem bliver løst.

Så var hr. Lawaetz ikke i tvivl om, hvad venstrefløjen ville sige, og jeg håber, jeg har indfriet forventningerne om, at vi ville anbefale dette forslag. Vi kan ikke være enige i disse principielle bemærkninger – ja, jeg vil nærmest sige kønsdiskriminerende betragtninger – som man kommer med fra fremskridtspartiet om, at man helst skal have sendt kvinderne hjem til kødgyderne, fordi de går og fylder op på arbejdsmarkedet. Det er klart, at vi da ikke kan deltage i den almindelige hetz, som fremskridtspartiet fortsat fører.

Jeg synes også, man skal bemærke, at der er en reallønsnedgang her i samfundet for lønmodtagere for tiden, og det kunne jo godt være, at det lokkede flere kvinder ud på arbejdsmarkedet netop for at ride de økonomiske kriser af, som også når ind i hjemmene. Jeg synes, det er dårligt at gå den modsatte vej og sige, at nu skal kvinderne gå hjem og passe børn og madlavning. Det kan vi ikke medvirke til.

Så har man også fra fremskridtspartiets og fra hr. Palle Simonsens side rejst spørgsmålet om, hvor mange der egentlig er til rådighed på arbejdsmarkedet, og man vil gerne have nogle statistikker over det. Nu synes jeg, det bliver lagt op, som om vi står i en arbejdskraftmangelsituation, og det synes jeg er at vende tingene på hovedet. Jeg kan sige til hr. Palle Simonsen, at der er rigeligt med arbejdskraft til rådighed, så jeg synes ikke, at spørgsmålet om, hvor mange der egentlig er til rådighed, skal diskuteres så inderligt. Der er rigeligt for arbejdsgiverne at tage af, når de søger arbejdere, og de får også deres stillinger besat. Et af problemerne ligger nok snarere i, at arbejdsgiverne efterhånden sorterer den forhåndenværende arbejdskraft så groft, at vi kommer ud i situationer, hvor vi får mange arbejdsløse, der er langtidsledige. Det er nok den sorteringsmekanisme, man skulle tage at kigge lidt mere alvorligt på i

[Ole Henriksen]

stedet for at begynde at lave statistikker over, hvor mange der er til rådighed. Der er ca. 170.000 til rådighed, det er jeg overbevist om.

Vi vil gerne medvirke til en hurtig udvalgsbehandling om gennemførelse af dette forslag, men håber som sagt på svar på spørgsmålet om dem, der falder før 1978.

Jørgen Jensen (DKP):

Må jeg først til hr. Lawaetz, der talte om en modig fagforeningsformand, sige, at jeg vil erkende, at det er sjældent, men det kan jo ske, at en fagforeningsformand også er forvirret, og derfor er det ikke sikkert, det er mod, der lyser ud af det eksempel, der blev draget frem her.

Så vil jeg også godt sige, at når man taler om, at der er nogle, som ikke vil arbejde, så skal man gøre sig klart, at dengang vi havde såkaldt fuld beskæftigelse, var der ingen, og det kunne tyde på, at det er forholdene, der gør, at der er nogle mennesker, som man måske i dag kan sætte det stempel på. Det er allerede sagt heroppefra, og vi ved det udmærket godt, at der er visse mennesker, som bliver først ledige, og som går længst. Det kan skyldes mange ting. Det kan bl. a. skyldes, at de ikke slår til i det ræs, der er i dag. Jeg har sagt det før, man skulle prøve altid at være den, der bliver afskediget først, den, der får det dårligste arbejde, og som føler ikke at kunne slå til, så er det muligt, at man også i en sådan situation går længere, end man gerne ville. Derfor vil jeg godt understrege, at den situation, vi har i dag, udnyttes af arbejdsgiverne ret kynisk til at sortere arbejdskraften, så der er nogle, der kommer til at gå længe.

Jeg fik i går en ansættelsesblanket, som man bruger inden for tekstilbranchen; den bliver brugt bl. a. i Midtjylland, hvor man har de store arbejdsløshedsøer. Det var en langvarigt ledig kvinde, som var blevet afvist gang på gang, og som har gået arbejdsløs længe, en enlig kvinde, som ikke ønsker at gå hjemme, men gerne vil have arbejde. Så spørger man ud over personnummer og en hel række andre ting: har De skatterestance? Hvilke tidligere arbejdsgivere har De haft? Lider De af kroniske eller langvarige lidelser? Er De gravid? Er De farveblind? Kan De tåle at stå og tåle at sidde? Det er det, arbejdsgiverne inden for dette område spør-

ger om, og jeg tror, det vil være vanskeligt for mange af de langvarigt ledige at besvare dette på en sådan måde, at arbejdsgiverne vil have dem. Der sorterer man arbejdskraften ret så groft.

Derfor tror jeg også – og det vil jeg gerne sige til fru Inge Fischer Møller – at vi skal være noget forsigtige med at tale om tilknytning til arbejdsmarkedet. Hvem skal afgøre, om man har tilknytning til arbejdsmarkedet? Det afgøres ikke alene ved at sige, at det er 3, 4 eller 5 år. Vi ved, at vi har en langvarig krise, langvarigt arbejdsløse, og hvem kan garantere, hvornår det holder op? Vi har lige fået de sidste tal fra regeringens side om, hvad den forventer, og de siger, at vi har 30.000 flere arbejdsløse i år, end vi havde sidste år, og at vi vil få endnu flere arbejdsløse til næste år. Det er det, regeringen selv forventer. Ja men så tror jeg, det er farligt at begynde at tale om, at det at have tilknytning til arbejdsmarkedet alene drejer sig om, hvornår man har arbejdet sidst. Det er spørgsmålet om, hvornår arbejdsgiverne har villet have éns arbejdskraft sidst, der sådan set er det afgørende.

Må jeg så sige om forslaget, at vi er positivt stemt over for det. I det indrømmes det jo egentlig, at kommunisterne foreslag om, at man godt kan suspendere tidsbegrænsningen, er rigtigt, og at det er muligt. Vi mener, at det forslag, der ligger her, er for begrænset, jeg vil godt til alle de andre føje et konkret spørgsmål til ministeren: vil ministeren stille ændringsforslag om, at de, der er faldet i 1977, vil være omfattet af det nye stk. 3 og således kan genindtræde? Det drejer sig jo ikke alene om dem, der falder sidst i december måned; vi har også nogle, der er faldet inden for de sidste måneder. Vil de kunne genindtræde?

Så vil jeg godt sige om alle de mange forslag i bemærkningerne, at vi må selvfølgelig vente og tage dem hen ad vejen. Først vil jeg tage anvisningsproblemet, det er allerede nævnt. Vil det blive sikret, at vi får mulighed for at bremse arbejdsgiverne i at benytte den nuværende situation? Ved det, vi har foreslået om at suspendere fuldstændigt, når der var mere end 3 pct. arbejdsløse, ønsker vi ikke, at de langvarigt ledige skal gå år efter år, men vi må erkende, at hvis vi ikke har magt eller vilje til her i folketinget at gribe ind over for arbejdsgivernes ledelsesret, er der

[Jørgen Jensen]

nogle mennesker, der vil komme til at gå meget længe, og dermed er det altså nødvendigt at tage hensyn til den situation.

Det vil også være rimeligt at spørge, om nogle af de ordninger, man ønsker at sætte igennem, vil få virkning for alle. Vil de f. eks. også få virkning for dem mellem 60 år og pensionsalderen, når man taler om langvarige kursus? Jeg tror, man skal være forsigtig med her at sige, at det alene løses ved en efterlønsordning. Vi vil da advare meget imod, at en efterlønsordning bliver en ordning, hvorefter den ydelse, man får, aftrappes. Dette kunne være meget godt, hvis det var frivilligt, men det er ikke frivilligt at være ledig i dag mellem 60 og 67 år, det er noget, man bliver påtvunget på grund af situationen, hvor vi må regne med 200.000 arbejdsløse her til vinter.

Jeg har flere spørgsmål, men tiden er udløbet, og jeg vil blot sige, at der er positive ting i det, der ligger her, og det vil vi støtte. Men der er i bemærkningerne mange forslag, også nogle, som vil være farlige, og dem må vi se på hen ad vejen.

Bolvig (RV):

Efter at have omtalt SF, kommunisterne, VS og socialdemokraterne erklærede hr. Lawaetz, at han var meget interesseret i at høre om andre partiers stilling til det fremsatte lovforslag. Jeg håber ikke, jeg overrasker hr. Lawaetz ved at sige, at det radikale venstre helt kan støtte det fremsatte lovforslag, og at jeg for mit vedkommende er væsentlig mere enig med hr. Jørgen Jensen end med hr. Lawaetz.

Forlængelsen af 4 års reglen frem til 1981 kan vi helt godkende. Jeg har tidligere gjort mig til talsmand for en forlængelse af 4 års reglen op til 5 år på grund af den alvorlige situation, men jeg vil bøje mig for ministerens argumenter og afvente effekten af de foranstaltninger, der nu iværksættes.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om han vil se på det forhold, at personer med en ægtefælle i privat virksomhed diskrimineres. Det forekommer mig urimeligt, at grænsen her kun er 1 år, og jeg er interesseret i at høre ministerens vurdering af dette forhold, og om ministeren er villig til at gøre en indsats på dette område.

Til en vis grad baseret på de foranstaltninger, der blev vedtaget i august måned, har vi forventninger til de uddannelses- og kursusforanstaltninger, som nu vil blive iværksat, og måske endnu større forventninger til den kommunale indsats, der nu er åbnet mulighed for. Jeg håber virkelig, selv om man nu og da kan frygte, at det ikke vil ske, at regeringen vil gøre det muligt for kommunerne virkelig at påtage sig at iværksætte utraditionelle foranstaltninger. Hvis denne lovgivning administreres smidigt fra central myndigheds side, føler jeg mig personlig overbevist om, at man vil finde en iderigdom af meget stort format rundt omkring i de forskellige kommuner, og med disse kommunale muligheder og de tilskudsordninger, der også er givet kommunerne, vil vi virkelig se, at arbejdsløsheden vil kunne nedbringes ganske væsentligt.

I debatten her for nylig, hvor vi talte om arbejdsformidlingens forhold, understregede jeg nødvendigheden af, at vi fra folketingets side øger antallet af ansatte i arbejdsformidlingen, således at formidlingen får mulighed for den opsøgende virksomhed, som jeg betragter som noget af det mest værdifulde. Derfor er jeg glad for at se, at det også ifølge ministerens bemærkninger gøres muligt yderligere at styrke arbejdsformidlingen, for de 128 medarbejdere, der nu er tale om, rækker ikke til en så nødvendig opsøgende virksomhed.

Vi har for få minutter siden drøftet efterløn, og jeg er også glad for, at det er taget med i ministerens pakke, eftersom det ganske givet vil øge antallet af beskæftigelsesmuligheder. Men er det nok? Det er det sikkert ikke. Selv om vi gennemfører det forslag, ministeren har fremsat, får vi desværre ikke udryddet arbejdsløsheden, og derfor tror jeg, det er nødvendigt, at vi her i folketinget gang på gang tager debatter, hvorved nye ideer kan blive drøftet og undersøgt. Jeg har tidligere nævnt akkordarbejde. Jeg vil også nævne det af det radikale venstre fremsatte forslag om erhvervsdynamiske tilskud. Tiden tillader ikke, at jeg kommer ind på en række foranstaltninger, hvorved vi kunne koble et samarbejde med u-landene sammen med en indsats mod især ungdomsarbejdsløsheden, som er en vigtig ting.

Endelig mener jeg, at vi ikke på et eller andet tidspunkt kommer uden om at drøfte

[Bolvig]

en arbejdstidsnedsættelse, eventuelt med f. eks. skattemæssig kompensation som lavtlønnede til alle borgere.

Honoré (KrF):

Det ene element i dette forslag er en forlængelse på 3 år af 4 års reglen, så den gælder til 1. januar 1981. Det begrundes af regeringen med, at man har en beskæftigelsesplan II med uddannelse, beskæftigelsesarbejder, arbejdsformidling og andre ting, som man gerne vil have op at stå.

Vi er i og for sig på mange måder positive over for denne beskæftigelsesplan. Vi har ikke været med til at vedtage den og er derfor selvfølgelig ikke forpligtet med hensyn til denne beskæftigelsesplans tidshorisont. Det er en ret lang periode at forlænge denne lovgivning i, 3 år frem, og det er også for os en lovlig stor mundfuld.

Forslaget om at suspendere 4 års reglen i 1978 rejser det spørgsmål: hvad vil der ske, når vi er kommet ud af 1978? Vil man så ikke forlænge den regel yderligere 1 år under henvisning til, at de langtidsledige ikke har fået tilstrækkelig mange arbejdstilbud? Må man ikke være forsigtig med at erstatte sociallovgivningen med arbejdsløshedsforsikringslovgivningen? Er det ikke vigtigt, at familier, som er i sociale vanskeligheder, i tide kommer ind i det sociale system og dér får den hjælp, som de har behov for?

Som sagt, regeringens forslag er udsprunget af mange positive intentioner, som vi fuldt ud anerkender, men vi synes alligevel, forslagene rejser en række spørgsmål, og vi må forbeholde os vores stilling til det som helhed.

Alice Hedegaard (DR):

Retsforbundet kan tilslutte sig dette lovforslag, idet vi finder det helt nødvendigt, at retten til dagpenge på grund af arbejdsløshed opretholdes ved at ændre lovens § 55 a, stk. 1 og 2, til 1. januar 1981.

De i bemærkningerne i afsnit 2 omtalte beskæftigelses- og uddannelsesforanstaltninger, som regeringen nu vil iværksætte, vil nok ikke gøre den store forskel på arbejdsløshedstallene. Kursus og uddannelse til de arbejdsløse er udmærket, for at de ikke skal gå helt i stå, men det afskaffer jo ikke arbejdsløsheden. Efter denne beskæftigelse i

uddannelsesstiden er de lige dårligt stillet, og derfor er det stort set kun en udskydning af problemet. Der er ingen, der kan leve af at studere og gå på kursus, tværtimod oparbejder de fleste en enorm studiegæld, som de så skal slås med bagefter, når og hvis de får et arbejde. Men det er meget vigtigt, at specielt de unge får en tilknytning til arbejdsmarkedet. Det skulle nemlig nå så langt, at folk i 30-40 års alderen aldrig har været ude i erhverv og dermed vil være vanskelige at få til at fungere i et arbejde, uanset hvor mange kursus de har gennemgået.

De omtalte beskæftigelsesarbejder mener jeg man bør satse mere på. Der må være noget fornuftigt arbejde, der trænger til at blive udrettet. Men naturligvis skal denne ulykkelige arbejdsløshedssituation ikke gå ud over de arbejdsløse, så de mister retten til dagpenge, fordi de ikke har kunnet få 26 ugers arbejde inden for de sidste 4 år. I modsætning til fremskridtspartiet tror jeg ikke på alle disse vilde rygter om, at der er en masse arbejde, men at folk ikke har lyst til at arbejde. Jeg gad vide, om de, der udtaler denne nedvurdering af deres medmennesker, selv har prøvet at være uden arbejde.

Kurt Hansen (VS):

I denne omgang blev det altså ikke til noget med den uddannelses- og beskæftigelsesplan, som de langtidsarbejdsløse tidligere har fået stillet i udsigt. Her kan regeringen ikke undskylde sig med tidnød. Der er nu gået halvandet år, siden folketings første gang dispenserede med en midlertidig forlængelse fra 3 til 4 år af den periode, inden for hvilken der skal præsteres 26 ugers arbejde for at man kan oppebære arbejdsløshedsunderstøttelse.

Der var i disse halvandet år mulighed for at arbejde med alle de forskellige former for beskæftigelsesforslag og andre initiativer, der kunne sættes i gang. Men nej. Regeringen ventede på, at der skulle komme nogle forbedrede internationale konjunkturer. De skulle måske komme fra Månen eller fra Kina, eller hvor de skulle komme fra, men man taler ustandselig om dem, uden at man kan få hold på, hvad det er for nogle størrelser.

Uden regeringens forslag havde de langtidsarbejdsløses situation været helt kaotisk. 50.000 ville være faldet for 26 ugers reglen,

[Kurt Hansen]

hvis den midlertidige forlængelse af dagpengeperioden ikke var blevet videreført, og op til 25.000 ville falde for 26 ugers reglen i løbet af i år og næste år, selv om den midlertidige forlængelse af dagpengeperioden blev bibeholdt, medmindre der blev gjort noget ekstraordinært. Dette er vel nok årsagen til, at man fra regeringens side er begyndt at anerkende det reelle problem med de mange tusinde arbejdsløse, der ville komme i klemme, og det er vel også årsagen til forslaget om en moratorieløsning, så ingen kan falde for 26 ugers reglen i løbet af 1978. Men stadig væk er dette ikke tilstrækkeligt. Regeringen har i august-september i år sagt, at alle, der stod over for at falde for 26 ugers reglen, skulle have et reelt tilbud om uddannelse eller beskæftigelse. Dette løfte kan regeringen ikke opfylde, og derfor er der altså også nogle problemer i forbindelse med dette forslag. Det hjælper på en hel masse af dem, men der er stadig væk problemer tilbage.

Selv om den midlertidige forlængelse af dagpengeperioden frem til 1981, selv om moratorieordningen sikrer dem, der ville falde for grænsen i løbet af 1978, så er regeringen åbenbart indstillet på at ofre de 3.000 – og det er efter regeringens egne tal – som allerede er faldet i år, og som vil falde i af resten af året.

Arbejdsministeren siger godt nok i sin fremsættelsestale, at han vil være åben over for en ændring på dette punkt, men hvorfor er de, der allerede er faldet og falder for 26 ugers reglen i 1977, ikke omfattet af denne moratorieordning? Hvorfor accepterer arbejdsministeren, at disse folk bliver slagtet? Ville det ikke være helt naturligt, at disse folk også kom ind under en eller anden ordning? Man har én gang stillet dem i udsigt, at de skulle komme ind under en uddannelses- og beskæftigelsesplan. Det kan man så ikke byde dem, men man vil heller ikke forsøge at sikre deres økonomiske vilkår. Jeg vil godt bede arbejdsministeren om at give en forklaring på, hvorfor disse folk ikke er med.

Der er i de generelle bemærkninger til forslaget rømt en del op om, hvad man kunne tænke sig at gøre: flere skal i uddannelse, efterløn, løntilskud til kapitalen, igangsættelse af beskæftigelsesarbejder, styrkelse af arbejdsformidlingen. Jeg havde faktisk i min ordførertale konkrete ting at sige til de enkelte punkter, men jeg kan se, at jeg ikke kan

nå dem, så det skal jeg vende tilbage til og forklare arbejdsministeren, hvad vi mener om det.

I øvrigt må jeg sige, at det er helt åbenlyst, at disse foranstaltninger ikke vil løse de langtidsløse problemer. De uddannelsesmæssige og beskæftigelsesmæssige tilbud vil sammen med en acceptabel efterlønsordning ikke løse problemerne for de 50.000 langtidsløse, vi står her og diskuterer fra folketingets talerstol om et år. Det er netop realiteten. Dette er nogle lapperier. Jeg er enig i, at man i den aktuelle situation bliver nødt til at lave nogle lapperier, men de ting, der er skitseret i de generelle bemærkninger i forslaget, lægger ikke op til nogen varig løsning på de reelle problemer.

Derfor vil jeg til sidst fremhæve, at skal der ske varige forbedringer for de langtidsløse og de arbejdsløse i det hele taget, så må den samlede mængde arbejde udvides, og så må den generelle arbejdstid sættes ned. Hvis regeringen i øvrigt mangler inspiration til, hvordan man udvider den samlede mængde arbejde, så var det måske en idé, at man tog et kig i VS' beskæftigelsesplan.

Til allersidst: det helt generelle er stadig væk, at den asociale 26 ugers regel skal fjernes, og at man går tilbage til et princip, som mange fagforeninger tidligere arbejdede efter, nemlig at de, der er fyret først, først skal have tilbudt arbejde. Men problemet er jo, at dette kan først realiseres, når vi har fået anvisningen og kontrollen tilbage til fagforeningerne.

Arbejdsministeren (Auken):

Jeg vil gerne indlede med at takke ordførerne for de taler, der er blevet holdt her i dag. De afspejler, synes jeg, stort set fra alle ordførerne, måske bortset fra hr. Lawaetz, en fælles vilje til at søge de langtidsløse problemer løst. Det er nogle uhyggelige vanskeligheder, disse mennesker er stillet over for i vores samfund, og jeg mener, at et stort flertal i folketinget i samarbejde med regeringen skylder disse mennesker at søge at løse deres særligt store vanskeligheder. Jeg synes, det er meget, meget positivt, at der tegner sig en bred tilslutning til de forslag, som her er fremsat.

Jeg vil gerne til fru Inge Fischer Møller sige, at jeg rejste vist selv som den første

[Arbejdsministeren]

spørgsmålet om, hvad der sker med de mennesker, der falder for 26 ugers grænsen umiddelbart før denne moratorieordning for kalenderåret 1978 i kraft af dette lovforslag bliver etableret.

Når jeg ikke har fundet en løsning endnu, men gerne vil diskutere det i udvalget og prøve at se, om vi kan finde en løsning, så hænger det sammen med, at næsten en hvilken som helst anden dato end den 1. januar vil virke vilkårlig. Derfor har det ikke for os været muligt at finde en anden dato.

Det, der er systematikken i det nuværende lovforslag, er, at man har vidst, hvad man havde at rette sig efter. I 1976 og 1977 vidste man, at man havde ret til dagpenge inden for de sidste 4 år. Denne ordning udløber pr. 1. januar. Nu fremsætter vi et forslag, der vedrører perioden efter den 1. januar, og dér kombinerer vi en forlængelse af 4 års grænsens anvendelse med en særlig moratorieordning, en særlig henstandsordning for kalenderåret 1978.

Men selv om der er logik – det håber jeg, at der er i det meste af det, vi kommer med – i dette forslag, så erkender vi, at der er et menneskeligt problem, og vi synes, det var rimeligt, at partierne fik lejlighed til at drøfte det åbent i udvalget, og vi har erklæret os villige til at tage denne diskussion.

Så vil jeg sige til hr. Lawaetz, at det vel ikke er nogen misundelsesværdig opgave at holde den slags ordførertaler, som hr. Lawaetz holdt for fremskridtspartiet. Man kunne i virkeligheden sige, at det ligelønsprincip, som gælder for folketingsarbejdet, efter at fremskridtspartiet er kommet herind, ikke kan synes helt rimeligt. Det kan ikke være helt så behagelig en opgave at holde den slags taler, som hr. Lawaetz følte sig tvunget til at holde.

Hvad var det, hr. Lawaetz sagde med hensyn til den nuværende arbejdsløshedssituation? Hvordan tryllede han de 160.000 arbejdsløse væk, sådan at man nærmest fik indtryk af, at der slet ikke var arbejdsløse, der også søgte arbejde på nuværende tidspunkt?

Jo, hr. Lawaetz sagde, at hvis man ser væk fra kvinderne eller i hvert fald fra de 40.000 af kvinderne, ser væk fra alle de ældre og alle de unge, så er der praktisk taget ikke noget arbejdsløshedspå problem tilbage. Det vil jeg medgive. Ser vi væk fra kvinderne, ser vi

væk fra de ældre, ser vi væk fra de unge, så er der et betydeligt mere beskedent arbejdsløshedspå problem tilbage. Men det løser jo ikke problemerne for de kvinder, der gerne vil have arbejde, de ældre, der gerne vil have arbejde, og de unge, der gerne vil have arbejde.

Jeg synes, det er en ubehagelig hetz, der her føres fra fremskridtspartiets side. Jeg synes, man i stedet for i fremskridtspartiet for en gangs skyld skulle lade polemikken hvile og så se på disse alvorlige menneskelige problemer, der rejser sig for mange mennesker.

Så vil jeg sige til hr. Johan Philipsen, at jeg er hundrede procent enig med hr. Johan Philipsen, når han siger, at det ikke har været behageligt at udarbejde de forslag, der ligger her. Disse forslag er jo nødforanstaltninger i forhold til dette, at de afspejler, at tusindvis af borgere i vores samfund, at mennesker i vores samfund nu har gået ledige under den nuværende krise i mere end 3 1/2 år. Derfor må vores første og vigtigste opgave være at give disse mennesker et reelt tilbud, en reel chance for at vende tilbage til arbejdslivet. Det er også det, regeringen vil lægge op til i de kommende måneder.

Vi slår os ikke for brystet og siger, at nu kommer regeringen og socialdemokratiet og løser de langtidsarbejdsløse problemer. Vi erkender i selve fremlæggelsen af forslaget, at vi også fra regeringens side har undervurderet styrken i langtidsarbejdsløshedens problem, men at vi er parat til at rette op på denne fejl. Vi mener, at det er nødvendigt for at skabe den fornødne ro og sikkerhed for disse hårdt ramte mennesker, at de ikke oven i deres øvrige problemer har usikkerheden i forbindelse med 26 ugers reglen. Det er derfor, disse to forslag er blevet fremlagt.

Sigtet med den særlige regel for 1978, som jeg har kaldt moratorieordningen, er ikke at udstrække arbejdsløshedsdagpengeperioden, men alene en chance for, at vi på et fornuftigt grundlag kan få etableret disse ordninger. Det er klart en forudsætning for regeringen, at mennesker skal benytte sig af disse tilbud. Benytter man sig ikke af disse tilbud, ydes der ikke en indsats for at skaffe sig arbejde i kraft af den hjælp, man her får, ja så er der ikke noget at gøre, så må man falde for 26 ugers grænsen. Men så har man også haft chancen inden.

[Arbejdsministeren]

Det er ikke vores tanke med disse forslag at gøre arbejdsløshedsdagpengene til et alternativt socialt system, det skal fortsat være en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning.

Dette kan vel også besvare nogle af hr. Palle Simonsens spørgsmål. Det er af nød og betryk, vi kommer med dette forslag. Jeg håber, at vi kan få en sådan erhvervs- og beskæftigelsespolitik etableret, at det bliver muligt ikke alene at komme væk fra særordningen – og den udløber jo med næste kalenderår – men også at komme ned på de 3 år igen. Jeg er helt enig i hr. Palle Simonsens bemærkning om baggrunden for denne regel, og den er vi tilhængere af i socialdemokratiet. Men forudsætningen for, at vi kan komme ned på de 3 år, er, at vi gør en særlig indsats for dem, der har været længe arbejdsløse.

Når vi taler om langtidsarbejdsløse, vil jeg gerne understrege, at det ikke er mennesker, der har gået i 3 år, der er langtidsarbejdsløse, det bliver man lang tid før de 3 år. Derfor skal vi altså sætte sådanne tilbud i gang, der gør det muligt for disse mennesker at klare sig bedre på arbejdsmarkedet, end de hidtil har gjort.

Jeg mener ikke, at der er nogen inkonsekvens i de ting, vi lægger frem. Den manglende sammenhæng i forslagene hænger sammen med en forskellig tidsfølge, et forskelligt tidsperspektiv. Jeg taler alene om at få en frist til at få disse ting op at stå, hvad jeg mener, at også de konservative må have en interesse i at medvirke til. Det er baggrunden for dette forslag.

I øvrigt vil jeg gerne sige til hr. Palle Simonsen, at jeg er parat til under udvalgsarbejdet at tage en drøftelse af særordningen og overgangsordningen. Hvad sker der med dem, som allerede er faldet for 26 ugers grænsen? Men jeg er også parat til at drøfte alle de andre forslag, der er nævnt i bemærkningerne, og jeg er parat til at lytte til de indvendinger og navnlig de nye ideer og konstruktive tanker, som andre partier måtte have med hensyn til, hvordan vi kunne løse dette.

Jeg forstod på hr. Kurt Hansen, at han nærmest var skuffet over, hvor godt dette forslag var, og at han hidsede sig vældigt op over nogle forslag, som ikke engang jeg kender det nærmere indhold af. Jeg vil gerne understrege med denne bemærkning, at der

ikke ligger nogen færdig, detaljeret udarbejdet plan på nuværende tidspunkt. Der ligger nogle ideer, en ramme, som vi meget gerne vil have bidrag fra de øvrige partier til at udfylde. Heri ligger selvfølgelig også, skal jeg sige til hr. Palle Simonsen, at problemerne vedrørende A-kassernes inddragelse i formidlingsarbejdet vil kunne drøftes i denne forbindelse.

Så rejste hr. Palle Simonsen spørgsmålet om statistikken for arbejdsmarkedet. Jeg må egentlig sige, at det er chokerende, hvor dårlig en statistik vi har inden for vores arbejdsmarkedspolitik. Vi har en udpenslet, detaljeret, fremragende statistik på landbrugsområdet. Vi kan sige lige nøjagtig, hvor mange smågrise der vil blive født i Frederiksborg amt i det kommende kvartal, i hvert fald med meget stor sandsynlighed, men vi aner ikke, selv ikke på nuværende tidspunkt, noget om, hvor mange der har gået ledige, hvor længe, hvilket køn de er, hvilken del af landet de bor i, hvilken uddannelse og erhverv de har osv.

Når vi i forvejen ofrer 10 mia kr. på dette område, mener jeg, det er tvingende nødvendigt, at vi får et ordentligt statistisk grundlag at arbejde ud fra. En af de ting, vi har presset højest op på prioriteringslisten, er netop at få truffet beslutningen om en bedre arbejdsmarkedstatistik, der minder om det 20. århundredes arbejdsmetoder på dette felt. Jeg vil gerne give udvalget en nærmere redegørelse om vores planer.

Jeg vil gerne sige til centrumdemokraternes ordfører, at jeg var meget glad for den tale, der blev holdt, og jeg håber, at vi får mulighed for at udbygge det gode samarbejde omkring arbejdsmarkedspolitikken, som vi altid har haft med centrumdemokraterne.

Så vil jeg sige til hr. Ole Henriksen, at hr. Ole Henriksen har forstået sigtet med loven: det er en nødlov, det er for at vinde tid, vi har fremsat dette. Jeg har givet en besvarelse på, hvorfor vi endnu ikke har løst problemet med dem, der er faldet for 26 ugers grænsen før den 1. januar 1978. Jeg har givet begrundelsen for det, der er fremlagt her, men jeg har samtidig selv peget på problemet og er villig til i udvalget at undersøge, om der kan findes en rimelig ordning, som løser de menneskelige problemer.

[Arbejdsministeren]

Så sagde hr. Jørgen Jensen en række ting om den nuværende arbejdsløshedssituation, som jeg ikke er uenig med ham i, men som jeg ikke skal kommentere her. Hr. Jørgen Jensen spurgte, om jeg allerede nu ville komme med et konkret ændringsforslag til mit eget lovforslag, der løste det problem, som jeg sagde, vi hidtil ikke havde kunnet løse, og som vi gerne ville diskutere med de andre partier i udvalget. Skal vi nu ikke lige vente og se, hvilke ideer der findes i udvalget, og se, om vi kan finde en fælles løsning, inden jeg låser mig fast på en endelig formulering af dette punkt?

Så er der spørgsmålet om en efterlønsordning. Jeg er enig med hr. Jørgen Jensen i, at det ville være ulykkeligt med en tvungen efterlønsordning. Vi skal ikke jage de ældre ud af arbejdsmarkedet. Vores tanker om en efterlønsordning svarer til fagbevægelsens tanker om en efterlønsordning, nemlig en ordning, der gør det muligt for mennesker, der selv har et ønske om – måske efter et meget opslidende arbejde igennem mange år på arbejdsmarkedet – at forlade arbejdsmarkedet.

Med hensyn til de enkelte forslag til afhjælpning af beskæftigelsesproblemerne har jeg givet tilsagn om, at vi gerne vil drøfte dem i udvalget.

Jeg var glad for hr. Bolvigs indlæg, der på alle principielle punkter svarede til regeringens opfattelse. Spørgsmålet om den særlige 130 dages regel for arbejdsløse, der er gift med selvstændige næringsdrivende, har jeg flere gange kommenteret i folketingets spørgetid, og givet tilslutning til at vi fremskynder arbejdet i Trierudvalget med at finde en løsning. Det, der er vanskeligheden ved denne sag, er, at der på den ene side er et ligestillings- og retfærdighedssynspunkt og på den anden side er et kontrolsynspunkt. Hidtil har arbejdsmarkedets parter altså ment af kontrolmæssige grunde at burde opretholde den særlige 130 dages regel, men jeg kan levende forestille mig, hvor uretfærdigt den må virke på mange.

Så er der spørgsmålet om styrkelsen af arbejdsformidlingen, og dér er jeg enig med hr. Bolvig. Jeg er også enig med hr. Bolvig i, at der må være plads til en udveksling af nye ideer omkring løsningen af arbejdsløshedsproblemet. Det er bestemt ikke nye ideer, vi har for mange af på nuværende tidspunkt.

Det er så skræmmende vanskeligheder, vi står over for, at enhver god, ny idé må undersøges til bunds.

Til hr. Honoré vil jeg også gerne sige tak, da der var en positiv grundholdning til forslaget. Jeg synes, det er helt naturligt, at man vil have lov at vurdere nogle enkeltheder i udvalget, inden man tager sin endelige stilling. Jeg vil dog med det samme sige til hr. Honoré, at regeringen har ingen planer, intet ønske om at forlænge særreglen for 1978 til også at gælde for 1979. Vi fjerner det pres, der gerne skulle være både på fagbevægelsen, på arbejdsformidlingskontorerne, på regeringen, på de arbejdssøgende selv, på virksomheder, på kommuner og på alle dem, vi ønsker at få inddraget, hvis vi på forhånd stiller i udsigt, at denne ordning skal forlænges. Tværtimod vil det være vores opfattelse, at den ikke skal forlænges.

Til fru Alice Hedegaard vil jeg gerne sige tak for den positive holdning til forslaget.

Jeg har svaret hr. Kurt Hansen og skal afslutte med at gentage, hvad jeg også sagde til indledning. For regeringen er det fantastisk vigtigt, at denne opgave – at løse de langtidsarbejdsløses problemer – klares med en bred tilslutning her i folketinget. Jeg tror ikke, at det er en sag, der egner sig til partipolitisk splid og taktik.

Inge Fischer Møller (S):

Hver gang vi diskuterer arbejdsmarkedsforhold, får kvinderne et ordentligt skud for boven. Jeg tror ikke, jeg er alene om at være træt af altid af mænd at blive belært om, hvordan kvindernes situation ser ud, og hr. Lawaetz undlod da heller ikke at benytte lejligheden i dag. Når arbejdsmarkedet har brug for kvinderne, så kalder man på dem, og de deltager aktivt i produktionen. Når der så bliver knaphed på arbejde, gør man det modsatte, så fører man en hetz mod kvinderne og siger, at det i og for sig er deres skyld, at det hele ser så skidt ud.

Jeg vil godt spørge hr. Lawaetz, hvordan han kunne komme med den påstand, at 40.000, eller cirka halvdelen af de forsikrede kvinder, ikke er reelt arbejdsløse. Efter det, hr. Lawaetz sagde, kunne man få opfattelsen af, at de 40.000 kvinder går hjemme med støvsuger og understøttelse og hygger sig gevaldigt. Jeg ville gerne sige, at jeg synes, det

[Inge Fischer Møller]

er en grov påstand, og jeg vil også gerne sige til hr. Lawaetz, at hvis han tror, vi så let giver afkald på den ligestilling, vi har fået, så tror han fejl.

Jeg ønsker, hvis det er muligt, at få dokumenteret de tal, hr. Lawaetz kom med nu. Hvis han ikke kan gøre det her, er jeg da villig til at vente og få dem i udvalget. Hr. Lawaetz slipper ikke helt så let omkring den påstand, han kom med her, som han måske umiddelbart kan tro.

Lawaetz (FP):

Til fru Inge Fischer Møller vil jeg gerne sige, at jeg udtrykkelig sagde, at jeg ikke ville diskriminere kvinder, de har fuldt ud lige så stor ret til arbejde. Men jeg sagde samtidig, at det ikke er lige så tragisk for en gift kvinde, der har en mand, der f. eks. tjener 100.000 kr., at gå derhjemme, som for mange andre.

Så vil jeg gerne sige, at disse tal vil blive bekræftet, når regeringens egen statistik kommer frem. Den stoler man nok mere på end mine tal.

I øvrigt siger jeg tak til ordførerne, fordi de ville svare mig. Hr. Johan Philipsen var ved at bugsere mig meget langt ud til højre. Det er helt forkert.

Jeg vil gerne sige til hr. Ole Henriksen, som også var inde på kvinderne – hr. Ole Henriksen plejer nu at være hurtigt opfattende – at der aldeles ikke var tale om at gøre forskel på familien. Jeg er ligeglad med, hvem der arbejder.

Hr. Bolvig forbavsede mig ikke. Jeg er mere chokeret over det, der er sagt tidligere på dagen. Hr. Bolvig er ved at skubbe overenskomster væk, og dér tror jeg, at hr. Bolvig går længere ud, end han kan få medhold hos sine venner i socialdemokratiet. Man skal ikke lade alt bestemmes herinde, og hr. Bolvig tillod sig at sige »vi«. Vi er langt fra enige. Overenskomsterne skal fortsat eksistere.

Til vores arbejdsminister, der brugte ordet vilje, vil jeg slutte med at sige, at vi i vores parti har absolut lige så megen vilje som alle andre partier til at afhjælpe arbejdsløsheden. Vi tager bare fat, som jeg startede med at sige, fra den anden ende.

De mennesker, der har svært ved at komme ud, skulle måske have nogle andre løn- vilkår. Så var vi fri for den hårde sortering,

som hr. Jørgen Jensen taler om. Så længe lønningerne ligger på det plan, er det rimeligt, at man sorterer. Man må nemlig håbe, hvis der er én, der ikke kan tåle at sidde ned, at han så kan tåle at stå op, og kan han ikke tåle at stå op, kan han tåle at sidde ned, for ellers er han altså nået til et punkt, hvor man ikke mere diskuterer lønforhold, men dispensationer.

(Kort bemærkning).

Inge Fischer Møller (S):

Hr. Lawaetz talte om vilje, og god vilje herinde plejer at være, at når man kommer med en påstand, der er så grov, som den hr. Lawaetz kom med om kvinderne, så kan man dokumentere de tal, man kommer med. Hr. Lawaetz sagde, at det ville komme frem, når regeringen kom med sine oplysninger, men allerede næste uge skal vi have møde i arbejdsmarkedsudvalget, så jeg vil bede hr. Lawaetz om allerede nu at gå hjem og læse på lektion.

Ole Henriksen (SF):

Jeg havde håbet på, at arbejdsministeren allerede nu havde gjort sig nogle overvejelser omkring dem, der falder før 1978. Jeg forstod på arbejdsministeren, at ministeren selv var i tvivl om, hvordan dette problem skulle løses, men han erkendte dog, at der var et problem, og at det meget gerne skulle løses under udvalgsarbejdet. Det kan vi være enige i.

Jeg synes nok, det ville være rimeligt, man allerede her tog 1979 som udgangspunkt og regnede 4 år tilbage, nemlig til det tidspunkt, hvor man fik dispensationen fra 3 til 4 år, og dermed fik samlet dem op, som i det forløbne tidsrum har måttet gå på bistandskontorer, men som fortsat har pligt til at gå på arbejdsformidlingen og søge arbejde for at kunne få den bistandsydelse, man får igennem bistandskontorerne. Det var måske rimeligt, at vi undersøgte så hurtigt som muligt, hvor mange af dem, der søger arbejde igennem arbejdsformidlingskontorerne, som samtidig går på bistandskontorerne og får deres bistandshjælp ad den vej. Jeg er ikke sikker på, at det er så forfærdelig mange mennesker, der i øjeblikket er ramt af det. Derfor ville det være muligt at få samlet dem

[Ole Henriksen]

op, som er gået over, hvis vi kan finde frem til, om det er et rimeligt tal.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg vil også begynde med den dato, ikke fordi jeg ikke er enig i, at der kan findes mange løsninger, men jeg har i dag både i min kasse og pr. telefon fået mange henvendelser, fordi man i arbejdsløshedskasserne i dag stiller spørgsmålet: hvad med mig? Derfor kan der være mange måder. Selvfølgelig kan jeg henvise til det, vi fremsatte forslag om i sidste uge, og sige, at det egentlig var en rigtigere løsning, men lad det nu være.

Hvis man sagde den 1. juli 1977, hvis man vil have en dato, så kunne man sikkert løse det. Hvis man sagde generelt – og det ville jeg egentlig godt, at arbejdsministeren kunne gøre, i hvert fald for sit eget og for socialdemokratiets vedkommende – at ingen af dem, der genindtrådte ved den sidste forlængelse, ville falde nu, så ville der være mange mennesker, det ville blive befriet for den angst, de går med netop i denne tid.

Det er jo rigtigt, som det er blevet sagt, at det er et spørgsmål om at rette op på tidligere forsømmelser, for vi har jo vidst, at vi ville komme i den situation, vi er i nu. Derfor er det altså også et spørgsmål om at erkende, at her ligger der noget, vi skal tage fat på.

Må jeg sige om A-kasserne, at hvis de skal inddrages, så må man altså gøre sig klart, at så skal de ikke alene være et supplement til de nuværende formidlingskontorer. Forudsætningen for, at A-kasserne kan bidrage til løsningen af de langvarigt lediges problem, er, at de også får nogle bemyndigelser, så de igen får retten og pligten til at anvise arbejde, og det bliver en del af den almindelige faglige kamp. Det er forudsætningen for, at man kan gribe ind over for det spørgsmål.

Så er der spørgsmålet om, hvornår man bliver langtidsarbejdsløs. Der er jeg enig i, at det ikke er, når man har gået ledig i 3½ år eller 2½ år, men netop derfor er det nødvendigt, at man kan gribe ind og placere arbejdskraften tidligere, og det tror jeg at fagforeningerne er de eneste der kan.

Må jeg så sige til hr. Lawaetz, som taler om, at lønnen ligger på et sådant plan, at man må sortere: ja men skal vi nu ikke være enige om, at vi får andet talmateriale end lige netop det om, hvor mange der er ledige.

Vi har lige fået et talmateriale, som siger, at overskuddene i virksomhederne fra 1975 til 1976 var steget med 88 pct. Vi har også fået at vide, at arbejdsgiverne har fået en lang række tilskud, som når op i nærheden af små 3.000 kr. pr. lønmodtager om året, gennem de indgreb, der er foretaget herinde de sidste år. Derfor er det ikke nødvendigt for arbejdsgiverne at presse arbejdskraften for at få overskud, og derfor passer det, man bringer frem, ikke. Det er ikke spørgsmål om at få arbejdskraft. Det er alene et spørgsmål om at bruge de arbejdsløse til den almindelige udpining af befolkningen. Det er det, man vil bruge det til.

Kurt Hansen (VS):

Jeg må sige, at jeg forstår overhovedet ikke de udtalelser, som arbejdsministeren kommer med, om, at jeg nærmest skulle være skuffet over, hvor godt forslaget er. Jeg mener, det er ren og skær platdemagogi, der skal tjene til at lægge et plaster på arbejdsministerens dårlige samvittighed. Det er vel det eneste, det kan forklares at være.

Arbejdsministeren siger, at jeg fik svar på mit spørgsmål om, hvorvidt man ville gå ind i et forsøg på at sikre de godt 3.000, der enten er faldet for reglen i år eller står over for at falde her i løbet af året. Det eneste, jeg har hørt, er nogle rent tekniske argumenter, som går på, hvad datoen er, hvordan vi får det lavet.

Jeg vil godt bede arbejdsministeren om at tilkendegive sin principielle stilling til at sikre disse mennesker. Det er det, det hele drejer sig om. Det er ikke et spørgsmål om lovteknik eller noget som helst andet. Vil arbejdsministeren komme med et bud her fra talerstolen om, at han vil gå positivt ind på at sikre disse 3.000 mennesker, der efter regeringens egne oplysninger enten er faldet i år eller vil falde for reglen? Det vil jeg godt bede om et svar på, og jeg kan ikke acceptere et teknisk-bureaukratisk svar.

Johan Philipsen (V):

Hr. Jørgen Jensen gjorde et forsøg på at misbruge tallene. Jeg vil da gerne hjælpe ham med at nævne tallene rigtigt.

Det er rigtigt, at overskuddene lykkeligvis er steget, også med mange procent, men når man tager de samlede overskud og sammen-

[Johan Philipsen

ligner med de samlede investeringer, så har de samlede investeringer gud ske lov været større end overskuddene. I én henseende er det en lykkelig udvikling, i en anden henseende er det en ulykkelig udvikling. Det vil altså sige, at de kære arbejdsgivere, som hr. Jørgen Jensen er så glad for, dog har investeret flere penge end det samlede overskud.

Så skal dertil føjes, at af disse overskud skal de betale i hvert fald 37 pct. aktieselskabsskat af en del af pengene, og de skal også have en smule til udbytte, for ellers er der ingen, der vil stikke penge i de aktieselskaber. Desuden burde de også have haft en indtjening, der nogenlunde svarer til inflationstakten, for ellers forsvinder deres egenkapital pø om pø ud i den blå luft.

Det vil altså sige, at de fæle arbejdsgivere ikke alene har investeret mere, end de fik i samlet indtjening, men de har også lånt til aktieselskabsskatten, og de har også lånt de penge, der skal finansiere det forhøjede volumen af omsætningskapital, som inflationen er årsag til.

Det sandheden om de fæle arbejdsgivere og de 84 pct.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Knud Jespersen* har meddelt mig, at han på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 18. november og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Boligudvalget (17/11 77):

Udtræder: Uwe Jensen (Ribe a.)

Ny stedf.: Lyngsøe

Erhvervsudvalget (17/11 77):

Udtræder: Lyngsøe

Ny stedf.: H. C. Hansen

Markedsudvalget (17/11 77):

Udtræder: Uwe Jensen (Ribe a.)

Nyt medlem: Glistrup

Det politisk-økonomiske udvalg (17/11 77):

Udtræder: Svend Andersen (Rosk. a.)

Ny stedf.: Blæsbjerg

Udtræder: Blæsbjerg

Nyt medlem: Svend Andersen (Rosk. a.)

Skatte- og afgiftsudvalget (17/11 77):

Udtræder: Ove Jensen

Nyt medlem: Blæsbjerg

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 18. november, kl. 10.00.

Angående dagsordenen henviste første næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 16.25